

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 7/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Melničák a Semančíková, s. r. o., Miletičova 1, Bratislava, IČO 36 860 891, v mene ktorej koná advokát Mgr. Stanislav Melničák, proti uzneseniu Okresného súdu Piešťany č. k. 14 C 75/2017 z 12. mája 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach uznesením Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) č. k. 14 C 75/2017 z 12. mája 2021 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté rozhodnutie, vrátil vec na ďalšie konanie okresnému súdu a priznal jej náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že na okresnom súde v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 75/2017 sa sťažovateľka v pozícii žalobkyne žalobou podanou 9. novembra 2017 a doplnenou 23. februára 2018 domáhala proti žalovanému [REDAKOVANÉ], narodenému [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), určenia neplatnosti zámennej a kúpnej zmluvy.

3. Dňa 22. októbra 2016 bola uzatvorená medzi žalovaným a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zámenná zmluva, ktorou [REDAKOVANÉ] previedol na žalovaného svoje spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach špecifikovaných v uvedenej zmluve, ktorých bol podielovým spoluvlastníkom (ďalej aj „zámenná zmluva“), pričom k povoleniu vkladu vlastníckeho práva v prospech žalovaného došlo 16. marca 2017.

4. Pred uzatvorením zámennej zmluvy [REDAKOVANÉ] neponúkol spoluvlastnícke podiely, ktoré mal záujem previesť na žalovaného, ostatným podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností, čím došlo k porušeniu ich zákonom ustanoveného predkupného práva.

5. V deň uzatvorenia zámennej zmluvy 22. decembra 2016 došlo medzi rovnakými zmluvnými stranami k uzatvoreniu kúpnej zmluvy, ktorou [REDAKOVANÉ] previedol na žalovaného spoluvlastnícke podiely na pozemkoch, ktoré mal nadobudnúť zámennou zmluvou od žalovaného (ďalej aj „kúpna zmluva“), ktorú sťažovateľka tiež považovala za neplatnú vzhľadom na jej rozpor s dobrými mravmi.

6. Dňa 6. februára 2017 bol medzi zmluvnými stranami uzatvorený dodatok č. 1 k zámennej zmluve a dodatok č. 1 ku kúpnej zmluve.

7. Vyjadrením k žalobe z 10. júla 2018 žalovaný konštatoval porušenie predkupného práva sťažovateľky a prejavil záujem o mimosúdne riešenie sporu odpredaním všetkých žalovaných nehnuteľností, a teda ponúknutím jej možnosti využiť jej zákonné predkupné právo.

8. Právni nástupcovia zomrelého [REDAKOVANÉ], ktorými boli [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], vstúpili do konania ako intervenienti na strane sťažovateľky a vyjadrili sa tak, že zámenná zmluva, kúpna zmluva a dodatok k zámennej zmluve neboli uzatvorené v súlade so zákonom, a prejavili záujem o mimosúdne vyriešenie veci.

9. Podaním z 23. januára 2020 sťažovateľka navrhla pristúpenie ďalších subjektov na strane žalovaného do konania, a to právnych nástupcov účastníka zámennej zmluvy [REDAKOVANÉ], a súčasne navrhla úpravu znenia petitu tak, aby súd určil, že zámenná zmluva z 22. decembra 2016 vrátane dodatku č. 1 zo 6. februára 2017 je neplatná, kúpna zmluva z 22. decembra 2016 vrátane dodatku č. 1 zo 6. februára 2017 je neplatná, a výroku tak, že do dedičstva po [REDAKOVANÉ] patria aj nehnuteľnosti prevedené na žalovaného zámennou zmluvou v nej uvedených spoluvlastníckych podieloch.

10. Podaním z 24. júla 2020 navrhla sťažovateľka úpravu znenia petitu tak, že sa domáhala len určenia neplatnosti zámennej zmluvy, a výroku tak, že do dedičstva po [REDAKOVANÉ] patria aj nehnuteľnosti prevedené na žalovaného zámennou zmluvou v nej uvedených spoluvlastníckych podieloch. Podľa sťažovateľky fakticky došlo k späťvzatiu žaloby v časti o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy.

11. S návrhom na pripustenie pristúpenia žalovaného v 2. rade a žalovaného v 3. rade do konania sa stotožnil aj žalovaný, ktorý podaním doručeným okresnému súdu 29. marca 2021 požiadal, aby okresný súd návrhu na pripustenie ďalších účastníkov do konania vyhovel.

12. Uznesením vyhláseným na druhom pojednávaní 12. mája 2021 okresný súd zmenu žaloby z 23. januára 2020 nepripustil a súčasne bolo prezentované predbežné právne posúdenie, v zmysle ktorého je nevyhnutné žalobu zamietnuť pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie. O zmene žaloby vyplývajúcej z podania sťažovateľky z 24. júla 2020 na uvedenom pojednávaní súd nerozhodol.

13. Na treťom pojednávaní 2. júna 2021 okresný súd rozhodol, že nevykoná dôkazy – výsluch svedkov, vykonal dokazovanie oboznámením s obsahom spisu čítaním, vyzval strany sporu, aby zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci, a po prednesení záverečných vyjadrení vyhlásil dokazovanie za skončené a vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

14. Podstatou argumentácie sťažovateľky je to, že podľa jej názoru napadnuté rozhodnutie je arbitrárne a zjavne neodôvodnené z týchto dôvodov:

a) Skutkový a právny základ pre meritórne rozhodnutie vo veci (v zmysle navrhnutého zmeneného petitu) nie je medzi stranami sporný, resp. zo strany žalovaného došlo až k uznaniu nároku sťažovateľky.

b) Sťažovateľka realizovala úkony smerujúce k odstráneniu pôvodných nedostatkov vo vecnej legitímácii ešte pred prvým pojednávaním.

c) Žalovaný požiadal okresný súd, aby návrhu sťažovateľky na pripustenie ďalších účastníkov do konania vyhovel.

d) Navrhovaní žalovaní v 2. rade a žalovaný v 3. rade odmietli vstup do konania v pozícii intervenientov na strane žalovaného, vystupovali v spore ako intervenienti na strane sťažovateľky, podstata sporu im je známa a v konaní sa vyjadrili tak, že zámenná zmluva, kúpna zmluva a dodatok k zámennej zmluve neboli uzatvorené v súlade so zákonom, a prejavili záujem o mimosúdne riešenie veci, ku ktorému však nedošlo.

e) Na pojednávaní, na ktorom okresný súd nepripustil vstup ďalších subjektov do konania, nedošlo k rozhodnutiu vo veci samej ani k vyhláseniu dokazovania za skončené, ale pojednávanie bolo odročené na ďalší termín, a teda bol daný priestor pre vykonanie úkonov nevyhnutných pre vstup navrhovaných subjektov do konania bez toho, aby to vyvolalo zbytočné prieťahy.

f) Existujúci stav vylučuje, aby bolo pripustenie vstupu ďalších subjektov do konania vyhodnotené ako postup v rozpore so zásadou hospodárnosti konania, ktorým môže byť výlučne odôvodnené nepripustenie ďalších subjektov do konania.

g) V prejednávanej veci zákonom ustanovený predpoklad pre nepripustenie zmeny žaloby nie je daný, keďže nenastal stav, že by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom na konanie o zmenenej žalobe.

h) Za stavu, keď právna skutočnosť, v ktorej spočíva dôvod relatívnej neplatnosti právneho úkonu, nie je medzi stranami sporu sporná, je vylúčené, aby dosiaľ uskutočnené dokazovanie nemohlo byť podkladom konania o zmenenej žalobe, navyše za situácie, keď takýto návrh bol podaný pred prvým pojednávaním vo veci.

i) Z uvedených dôvodov je podľa sťažovateľky zrejmé, že pre nepripustenie zmeny žaloby nebol splnený zákonom stanovený predpoklad.

j) O zastavení konania v dôsledku späťvzatia žaloby v časti určenia neplatnosti kúpnej zmluvy a dodatku k nej vyplývajúceho z podania sťažovateľky z 24. júla 2020 nebolo dosiaľ rozhodnuté.

k) Okresný súd účelovo vytvoril podmienky pre zamietnutie žaloby bez riešenia podstaty sporu, ktoré strany sporu legitímne očakávali, predpokladali a požadovali, a to bez toho, že by prejednávaniu a rozhodnutiu vo veci bránila akákoľvek prekážka.

l) Uvedeným postupom okresný súd vyvolal stav, keď zmaril sťažovateľke možnosť domôcť sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu zámennej zmluvy vzhľadom na plynutie premlčacej doby, čím došlo k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je preskúmanie opodstatnenosti argumentácie, ktorou sťažovateľka namieta, že napadnutým rozhodnutím okresný súd porušil jej označené práva tým, že nepripustil zmenu žaloby a pristúpenie [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na strane žalovaných.

16. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zdôrazňuje, že proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nepripustení zmeny žaloby nie je prípustné odvolanie, preto zastáva názor, že právomoc ústavného súdu je daná.

17. Ústavný súd konštatuje, že prostredníctvom zmeny žaloby sa uplatňuje dispozičná zásada civilného procesu, keď žalobca ako *dominus litis* sám určuje, akého nároku sa na podklade tvrdeného skutkového stavu žalobou domáha. Z § 355 ods. 2 v spojení s § 357 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a *contrario* vyplýva, že proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zmene žaloby odvolanie nie je prípustné. Vadu tohto procesného uznesenia je však možné napadnúť postupom podľa § 365 ods. 2 CSP. Podľa neho je možné odvolanie proti rozsudku vo veci samej odôvodniť tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie (proti ktorému odvolanie nie je prípustné), ktoré predchádzalo vydaniu rozhodnutia vo veci samej, má vady uvedené v § 365 ods. 1 písm. a) až h) CSP. Za predpokladu, že sa v odvolacom konaní preukáže vada predmetného uznesenia súdu prvej inštancie, resp. vada konania, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a jej vplyv na meritórne rozhodnutie súdu prvej inštancie, odvolací súd postupom podľa § 389 ods. 2 CSP zruší rozhodnutie vo veci samej aj jemu predchádzajúce procesné uznesenie.

18. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľka proti rozsudku okresného súdu č. k. 14 C 75/2017 z 2. júna 2021 podala 2. augusta 2021 odvolanie, ktorým okrem iného (bod II odvolania) namietala aj vadu touto ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia okresného súdu.

19. V odvolaní proti rozsudku okresného súdu č. k. 14 C 75/2017 z 2. júna 2021 sťažovateľka na podklade totožnej argumentácie, akou odôvodňuje porušenie práv zaručených ústavou a dohovorom v ústavnej sťažnosti, zdôraznila, že *„postupom konajúceho súdu nastal stav, keď konajúci súd*

- nepripustil zmenu v osobe žalovaných - vstup ďalších subjektov na strane žalovaných do konania a následne zamietol žalobu z dôvodu nedostatočne určených žalovaných,

- nepripustil zmenu žaloby - určenie nehnuteľností patriacich do dedičstva a následne zamietol žalobu pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, odôvodnený tým, že určenie absolútnej neplatnosti zámennej zmluvy a kúpnej zmluvy nemá pre žalobkyňu žiaden význam, nakoľko ani v prípade úspechu v konaní by nedosiahla zmenu zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností

a teda súd vlastným konaním vytvoril stav, keď odmietol posúdenie podstaty veci pre formálnu námietku, ktorej odstráneniu zabránil vlastným rozhodovaním - a to všetko za situácie, že k návrhu na odstránenie nedostatkov žaloby došlo už pred prvým pojednávaním a vec v zásade nebola pojednávaná ani ku dňu vyhlásenia cit. uznesenia.“

20. Návrhom na rozhodnutie vo veci podaného odvolania sa sťažovateľka domáha v zmysle § 389 ods. 2 CSP zrušenia rozsudku okresného súdu č. k. 14 C 75/2017 z 2. júna 2021 a napadnutého uznesenia okresného súdu, ktoré mu predchádzalo.

21. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľka v súlade s procesnoprávnou úpravou obsiahnutou predovšetkým v § 365 ods. 2 CSP využila možnosť odvolaním ako riadnym opravným prostriedkom smerujúcim proti meritórnemu rozhodnutiu napadnúť aj uznesenie súdu prvej inštancie predchádzajúce tomuto meritórnemu rozhodnutiu.

22. Súbežným podaním odvolania, ktorým nepriamo napáda (aj) uznesenie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu na rozšírenie žaloby, a ústavnej sťažnosti však sťažovateľka v posudzovanej veci nerešpektovala subsidiárne postavenie ústavného súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju stabilnú judikatúru (m. m. IV. ÚS 177/05), podľa ktorej vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, nemožno rozumieť samotné podanie tohto prostriedku oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom. Sťažovateľka síce odvolanie ako účinný právny prostriedok nápravy svojich práv aj vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu podala, o podanom odvolaní však nebolo dosiaľ rozhodnuté.

23. V okolnostiach prípadu preto sťažovateľka podaním ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a súčasným podaním odvolania, ktorým sa domáha zrušenia (aj) napadnutého uznesenia okresného súdu, vedome vytvorila stav, keď by o jej veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (ústavný súd konajúci o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a príslušný krajský súd konajúci o podanom odvolaní), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty prijateľné. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci odvolacieho súdu predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno potom podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím odvolacieho súdu o uplatnenom riadnom opravnom prostriedku spôsobilom zrušiť napadnuté uznesenie okresného súdu považovať za predčasné

(m. m. IV. ÚS 142/2010), čo zakladá v tomto štádiu dôvod na jej odmietnutie z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

24. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia jej v ústavnej sťažnosti označených práv napadnutým uznesením okresného súdu je podaná predčasne, pretože ochrany svojich základných práv alebo slobôd sa sťažovateľka domáha v odvolacom konaní, ktoré sama iniciovala. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky uplatnením zásady *ratione temporis* odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

25. V dôsledku odmietnutia ústavnej sťažnosti stratilo rozhodovanie o ďalších návrhoch uplatnených v ústavnej sťažnosti svojej opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu